

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การเพิ่มขีดความสามารถของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน

รายงานสรุปแนวทาง วิธีการ การจัดเก็บภาษีน้ำมัน
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและการพัฒนาบุคลากร
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่มีความสนใจ

โดย นายพาเกียรติ สมานบุตร และคณะ

กันยายน 2551

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การเพิ่มขีดความสามารถของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน

รายงานสรุปแนวทาง วิธีการ การจัดเก็บภาษีน้ำมัน
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและการพัฒนาบุคลากร
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่มีความสนใจ

ชุดโครงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

	หน้า
1. วัตถุประสงค์ของรายงาน	1
2. ขอบเขตวิธีการศึกษา	2
3. แผนผังแสดงการพัฒนาขีดความสามารถขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน	3
4. ผลการศึกษา	4
1. การเตรียมการก่อนการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	4
2. ตัวแบบการจัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด	7
3. ระบบงานการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	8
4. การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	12

**รายงานสรุปแนวทาง วิธีการ การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
และการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่มีความสนใจ**

1. วัตถุประสงค์ของรายงาน

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้วางแนวทางให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเจริญเติบโตและมีความเข้มแข็งโดยได้มีการกระจายอำนาจทางการคลังควบคู่ไปกับอำนาจทางการปกครองด้วย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากกว่าพึ่งพารายได้ของตนเองทำให้ขาดความเป็นอิสระในการบริหารงานของตนเอง

ในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแม้กฎหมายได้กำหนดให้มีอิสระทางการคลังโดยให้ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง เช่น ภาษีน้ำมัน ภาษียาสูบ และภาษีโรงแรม เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติ องค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนใหญ่ได้มอบหมายให้กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีแทนตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา มีเพียงองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางแห่งเท่านั้น ได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดใหม่เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีเองได้ การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนใหญ่ยังมิได้จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ทำให้ความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษียังไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควร

โครงการวิจัยและพัฒนาเรื่อง “การเพิ่มขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน” เป็นโครงการที่ดำเนินการขึ้นเพื่อตอบโจทย์สองประการ คือ จะพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีอย่างไร และการให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเก็บภาษีน้ำมันเองจะต้องดำเนินการอย่างไร เช่น การออกข้อบัญญัติ การวางระบบงาน การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เป็นต้น ดังนั้น เมื่องานวิจัยและพัฒนานี้ตอบโจทย์นี้ ก็จะทำให้สามารถพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีได้ และทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถดำเนินการจัดเก็บภาษีเองได้ ซึ่งจะมีผลทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความเป็นอิสระทางการคลังขึ้น

รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรายงานสรุปแนวทาง วิธีการ การจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อ

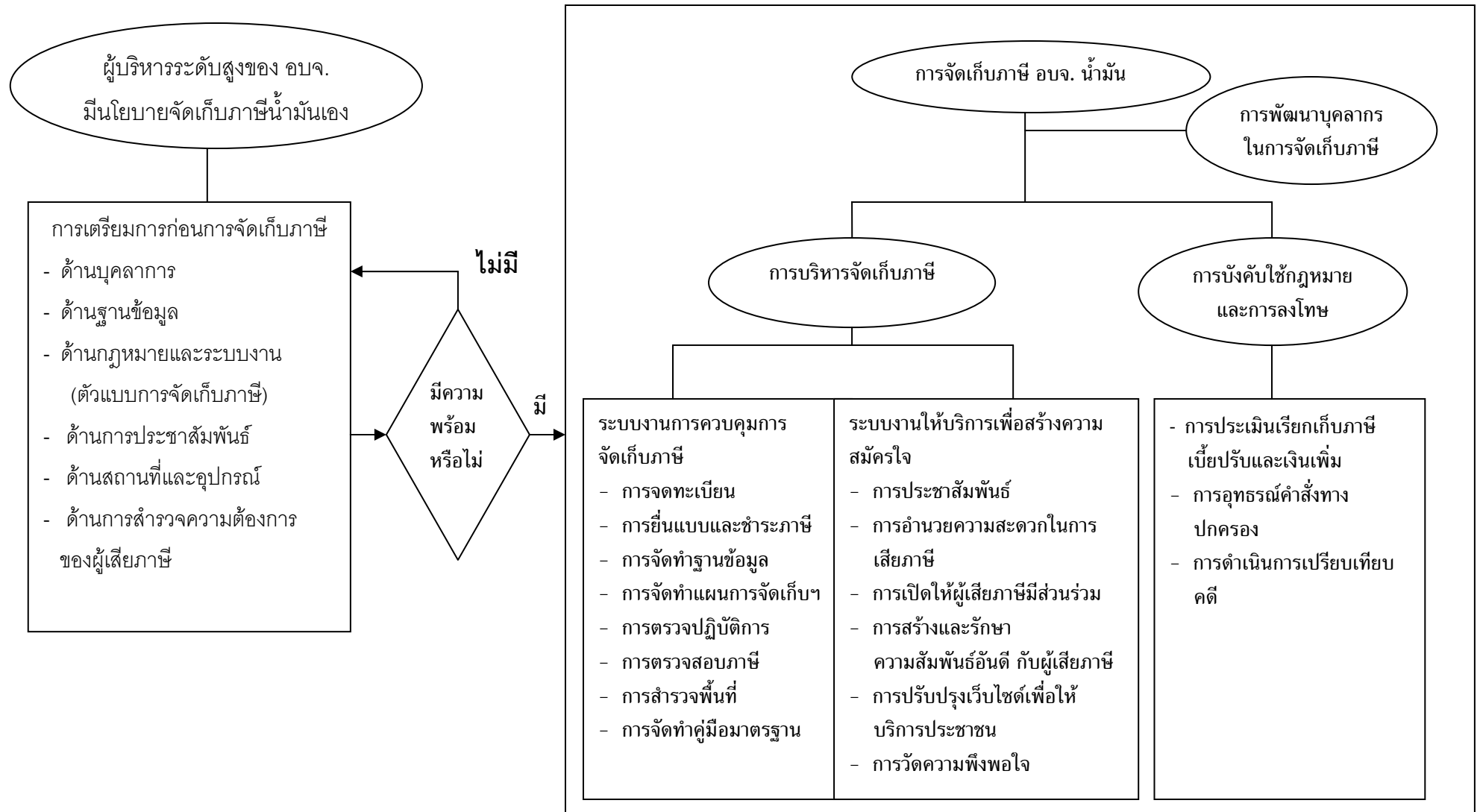
นำไปประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่มีความสนใจจะจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง หรือสำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความประสงค์จะปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้น ดังนั้น รายงานฉบับนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถตอบโจทย์โครงการวิจัยและพัฒนานี้ได้ และจะได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเจริญเติบโตและเข้มแข็งในที่สุดด้วย

2. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

โครงการวิจัยและพัฒนา นี้ได้เลือกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีประจำปี 2550 อันดับที่ 1 และได้จัดเก็บภาษีน้ำมันด้วยตนเองแล้วเป็นหน่วยงานในการศึกษา เมื่อคณะวิจัยและพัฒนาได้ศึกษาวิธีการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่และสภาพปัญหาแล้วจึงวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไข และได้ร่วมกับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ สร้างตัวแบบเบื้องต้นที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นำตัวแบบเบื้องต้นไปทดลองใช้ทั้งที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ และที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี รวมทั้งได้มีการปรับปรุงตัวแบบตามคำแนะนำของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสองแห่งแล้วจึงสรุปเป็นแนวทาง วิธีการ การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่มีความสนใจ

เนื่องจากคณะวิจัยและพัฒนาได้ร่วมกับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ สร้างตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีขึ้น ดังนั้นการสรุปแนวทาง วิธีการ การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและการพัฒนาบุคลากรของรายงานฉบับนี้จึงได้ใช้แนวทางการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ผสมผสานกับแนวทางการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพสามิตเพื่อให้เป็นแนวทางการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. แผนผังแสดงการพัฒนาขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน

4. ผลการศึกษา

รายงานฉบับนี้ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการเตรียมการก่อนการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนที่สองเป็นโครงร่างของตัวแบบการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนที่สามเป็นระบบงานการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และส่วนที่สี่การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

1. การเตรียมการก่อนการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

เมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดตัดสินใจที่จะจัดเก็บภาษีเองควรจะได้มีการเตรียมการ ดังนี้

1.1 การเตรียมบุคลากรในการจัดเก็บภาษี

บุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดเก็บภาษี ในแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกองคลัง เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานดังกล่าว มักจะมีประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย ดังนั้นจึงควรมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ในฝ่ายนี้รับผิดชอบการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้จะต้องพิจารณาว่าจำนวนบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบันเพียงพอที่จะรองรับปริมาณงานที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตเมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะจัดเก็บภาษีน้ำมันเองหรือไม่

จากประสบการณ์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ในช่วงแรกของการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ไม่ได้มีการเพิ่มจำนวนบุคลากรแต่อย่างใด แต่ต่อมาฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้พบว่าการให้บริการจัดเก็บภาษีนอกสถานที่โดยให้เจ้าหน้าที่ไปรับชำระภาษี ณ สถานประกอบการค้าน้ำมัน ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีสูงเกินไป จึงขอความร่วมมือกับกองส่งเสริมคุณภาพชีวิตขอให้บัณฑิตอาสาซึ่งประจำอยู่ในแต่ละเขตเลือกตั้งรวม 24 คน จัดเก็บภาษีแทน ทั้งนี้โดยการแนะนำและการควบคุมของฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้

ดังนั้น หากองค์การบริหารส่วนจังหวัดใดมีความประสงค์จะให้บริการผู้เสียภาษีเพิ่มเติม จะต้องเตรียมบุคลากรไว้รองรับงานที่เพิ่มขึ้นด้วย

1.2 การเตรียมฐานข้อมูลในการจัดเก็บภาษี

ฐานข้อมูลในการจัดเก็บภาษีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้หน่วยงานจัดเก็บทราบว่าผู้เสียภาษีมีทั้งหมดกี่ราย ตั้งอยู่ที่ใดบ้าง จำนวนน้ำมันที่จะต้องเสียภาษี เป็นต้น ซึ่งจะทำให้หน่วยงานสามารถเตรียมการในด้านอื่นๆ ต่อไปได้ เช่น ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และ

อุปกรณ์ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการสำรวจความต้องการของผู้เสียภาษีเป็นต้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจรวรรวมฐานข้อมูลในการจัดเก็บภาษีได้จากแหล่งต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

- สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นๆ ตั้งอยู่ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี สามารถขอข้อมูลในการจัดเก็บภาษีจากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ชลบุรี 1 และสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ชลบุรี 2 เป็นต้น ฐานข้อมูลจากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จะประกอบด้วย รายชื่อผู้เสียภาษีน้ำมัน สถานที่ตั้งของสถานประกอบการ ปริมาณน้ำมันที่เสียภาษี จำนวนภาษีที่ชำระทุกเดือนและผู้ค้างชำระภาษี อย่างไรก็ตาม สำหรับจังหวัดที่ยังไม่เคยมีการจัดเก็บภาษีน้ำมันเลย หรือมีการจัดเก็บภาษีน้ำมันแล้วแต่การจัดเก็บยังไม่ทั่วถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องหาข้อมูลจากแหล่งอื่นต่อไป

- สำนักงานพลังงานจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงพลังงาน และตั้งอยู่ในทุกจังหวัด ฐานข้อมูลที่จะได้จากสำนักงานพลังงานจังหวัดประกอบด้วย จำนวนสถานีบริการน้ำมัน ที่ตั้งสถานีบริการน้ำมัน และปริมาณน้ำมันที่จ่ายออกจากสถานีบริการตามมิเตอร์จ่าย

- ผู้ค้าน้ำมัน เช่น บริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน) บริษัท เอสโซ่(ประเทศไทย) จำกัด(มหาชน) บริษัท เชลล์(ประเทศไทย) จำกัด บริษัท บางจากปิโตรเลียม(ประเทศไทย) จำกัด(มหาชน) เป็นต้น

- การออกสำรวจพื้นที่ เป็นการสำรวจผู้ประกอบการภาคสนามด้วยเจ้าหน้าที่เพื่อให้ทราบที่ตั้งของสถานประกอบการ เพื่อทำความรู้จักและแนะนำ ประชาสัมพันธ์ และได้ข้อมูลอื่นๆ ที่ต้องการ การออกสำรวจพื้นที่เป็นสิ่งที่ควรทำอย่างสม่ำเสมอ เพราะผู้เสียภาษีอาจเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตลอดเวลา การสำรวจพื้นที่จะทำให้การจัดเก็บภาษีมีความเป็นธรรมเพราะจะทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีทุกรายอยู่ในระบบภาษี

1.3 การเตรียมการด้านกฎหมายและระบบงานการจัดเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความประสงค์จัดเก็บภาษีเองจะต้องแก้ไขข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด เรื่อง จัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ซึ่งตัวแบบข้อบัญญัติดังกล่าว คณะวิจัยและพัฒนาได้เตรียมไว้แล้วตามรายงานตัวแบบ วิธีการจัดเก็บภาษีน้ำมันแล้ว นอกจากนั้น ด้านระบบงานการจัดเก็บภาษี เช่น การจดทะเบียน การยื่นแบบและชำระภาษี การตรวจปฏิบัติการ การตรวจสอบภาษี การประเมินภาษี การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง และการบังคับชำระภาษี เป็นต้น จำเป็นต้องมีแนวทางปฏิบัติและแบบพิมพ์ที่ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้เจ้าหน้าที่มั่นใจว่าปฏิบัติถูกต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อให้ผู้เสียภาษีมั่นใจ

ว่า เจ้าหน้าที่จะไม่ใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตจนอาจละเมิดสิทธิของผู้เสียภาษีได้ ซึ่งแบบและแนวปฏิบัติต่างๆ คณะวิจัยและพัฒนาได้จัดทำไว้ในตัวแบบดังกล่าวข้างต้น

1.4 การเตรียมการด้านประชาสัมพันธ์

องค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องเตรียมการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้เสียภาษีและประชาชนทั่วไปได้รับรู้ว่าการบริหารส่วนจังหวัดจะเก็บภาษีน้ำมันแทนสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ จังหวัดที่ปัจจุบัน สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันแทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด การประชาสัมพันธ์ที่ได้ผล คือให้เจ้าหน้าที่สรรพสามิตประชาสัมพันธ์ให้ ซึ่งอาจดำเนินการโดย การแจกแผ่นพับ การติดป้ายที่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ การให้เจ้าหน้าที่สรรพสามิตเป็นผู้ประชาสัมพันธ์และแนะนำผู้เสียภาษี

สำหรับจังหวัดที่ปัจจุบันยังไม่มี การจัดเก็บภาษีน้ำมันเลย การประชาสัมพันธ์อาจต้องใช้สื่อต่างๆ เช่น วิทยุท้องถิ่น เคเบิลทีวี อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การติดป้ายตามสถานที่ต่างๆ การส่งแผ่นพับทางไปรษณีย์ การแจ้งทางโทรศัพท์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ ขณะสำรวจพื้นที่ด้วย

1.5 การเตรียมการด้านสถานที่ และอุปกรณ์ในการจัดเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง จะต้องมีการเตรียมการด้านสถานที่ในการจัดเก็บภาษีเพื่อให้ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวก สบายในการเสียภาษี นอกจากนั้น จะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ในการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ อาทิเช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ พร้อมโปรแกรมเพื่อใช้ในการออกใบทะเบียน การรับชำระภาษี การจัดเก็บฐานข้อมูลภาษี และการปรับปรุงเว็บไซต์เพื่อให้ความรู้ ข้อมูลและข่าวสารแก่ผู้เสียภาษี ยานพาหนะสำหรับให้เจ้าหน้าที่ใช้ในการปฏิบัติงานภาคสนาม ได้แก่ การสำรวจพื้นที่ การออกตรวจปฏิบัติการ เป็นต้น และแบบพิมพ์ รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องเขียนต่างๆ ด้วย

1.6 การสำรวจความต้องการของผู้เสียภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง จะเตรียมการสำรวจความต้องการของผู้เสียภาษีก่อนจะจัดเก็บจริงหรือไม่ก็ได้ แต่เนื่องจากคณะผู้วิจัยและพัฒนาได้ศึกษาวิธีการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ซึ่งได้มีการสำรวจความต้องการของผู้เสียภาษีเป็นต้นแบบ ดังนั้นคณะผู้วิจัยและพัฒนาจึงเสนอให้มีการสำรวจความต้องการของผู้เสียภาษีก่อนจะจัดเก็บจริงด้วย การสำรวจความต้องการของผู้เสียภาษี ทำให้รู้ว่าการบริหารส่วนจังหวัดจะต้องปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษีอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เสียภาษีเกิดความพึงพอใจ สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ได้สำรวจความต้องการของผู้เสียภาษีและพบว่าไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางมาชำระภาษี จึงได้อำนวยความสะดวกโดยรับชำระภาษี ณ สถานที่

ประกอบการ ทำให้ผู้เสียภาษีพึงพอใจและสมัครใจเสียภาษี ซึ่งมีผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีด้วย

2. ตัวแบบการจัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ควรมีตัวแบบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดเก็บภาษี อาจมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะนักวิจัยและพัฒนาได้จัดทำตัวแบบการจัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดขึ้นโดยร่วมกับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ และได้ปรับปรุงตัวแบบตามคำแนะนำของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ซึ่งตัวแบบดังกล่าวประกอบด้วย

1. ร่าง ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. ร่างประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัด เรื่อง ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด
3. ร่างประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัด เรื่อง กำหนดแบบพิมพ์ที่ใช้ตามข้อบัญญัติ
 - 3.1 แบบคำขอจดทะเบียนสถานการค้าน้ำมัน (อบจ. 01-1)
 - 3.2 แบบคำขอใบแทนใบทะเบียนสถานการค้าน้ำมัน (อบจ. 01-2)
 - 3.3 แบบใบทะเบียนสถานการค้าน้ำมัน (อบจ. 01-3)
 - 3.4 แบบรายการภาษี (อบจ. 01-4)
4. แนวปฏิบัติการจดทะเบียนสถานการค้าน้ำมัน
5. ตัวอย่าง รายการคุมทะเบียน(น้ำมัน)
6. ตัวอย่าง แบบงบเดือนสรุปรายได้ภาษี
7. ตัวอย่าง แบบบัญชีประจำวัน แสดงการรับ-จ่ายน้ำมัน
8. ตัวอย่าง แบบงบเดือนแสดงการรับ-จ่ายน้ำมัน
9. แบบคำขอหยุดประกอบการชั่วคราวและเลิกกิจการ (อบจ. 01-5)
10. แนวปฏิบัติการขอหยุดประกอบการชั่วคราวและเลิกกิจการ
11. ตัวอย่าง แบบบันทึกการตรวจปฏิบัติการ
12. แนวปฏิบัติการตรวจปฏิบัติการ
13. ตัวอย่าง แบบพิมพ์ต่างๆ ที่ใช้ในการตรวจสอบภาษี
14. แนวปฏิบัติการตรวจสอบภาษี
15. ตัวอย่าง หนังสือแจ้งการประเมินภาษี
16. แนวปฏิบัติการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

17. ร่าง ระเบียบองค์การบริหารส่วนจังหวัด ว่าด้วยหลักเกณฑ์ในการงดหรือลดเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม

18. ขั้นตอนการดำเนินการเปรียบเทียบคดี

19. ขั้นตอนการดำเนินการเร่งรัดภาษีค้าง

3. ระบบงานการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะจัดเก็บภาษีน้ำมันเองและได้เตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ พร้อมแล้ว ขั้นต่อไปคือดำเนินการจัดเก็บภาษีตามระบบงานการจัดเก็บภาษีซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดเก็บภาษีและการบังคับใช้กฎหมาย ในส่วนการบริหารจัดเก็บภาษีจะประกอบด้วย ระบบงานการควบคุมการเสียภาษี และระบบงานบริการเพื่อสร้างความสนใจในการเสียภาษีซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การบริหารจัดการเก็บภาษี

3.1.1 ระบบงานการควบคุมการเสียภาษี

1) การจดทะเบียนผู้เสียภาษี

การจดทะเบียนผู้เสียภาษี เป็นมาตรการเบื้องต้นที่กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้าสู่ระบบการควบคุมตามกฎหมาย ตามแบบร่างข้อบัญญัติที่คณะวิจัยและพัฒนา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ได้ร่วมจัดทำขึ้น กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจดทะเบียนสถานการค้าต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ข้อบัญญัติใช้บังคับหรือภายในสามสิบวันนับแต่วันเริ่มดำเนินการสถานการค้าแล้วแต่กรณีใดจะเกิดก่อน ณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่สถานการค้าตั้งอยู่ และให้ถือว่าใบทะเบียนที่เจ้าหน้าที่สรรพสามิตออกให้เป็นทะเบียนสถานการค้าด้วย

2) การยื่นแบบรายการและชำระภาษี

การยื่นแบบรายการและชำระภาษีเป็นการแสดงความจำนงและชำระภาษีตามความรับผิดชอบทางภาษีอากร ตามแบบร่างข้อบัญญัติฯ กำหนดให้ผู้ประกอบการยื่นแบบรายการภาษีตามแบบที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนด พร้อมทั้งชำระภาษีต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่สถานการค้าตั้งอยู่ หรือสถานที่อื่นตามที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดภายในวันที่ยี่สิบของเดือนถัดจากเดือนที่ความรับผิดชอบเกิดขึ้น

การที่แบบร่างข้อบัญญัติฯ กำหนดให้สามารถยื่นแบบรายการและชำระภาษี ณ สถานที่อื่นตามที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดก็เพื่อเปิดโอกาสให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถให้บริการรับแบบและรับชำระภาษีนอกสถานที่ได้

3) การตรวจแบบรายการภาษี

การตรวจแบบรายการภาษี เป็นการตรวจสอบในเบื้องต้นว่าผู้เสียภาษีกรอกรายการหรือคำนวณภาษีถูกต้องตามข้อมูลที่แจ้งมาในแบบหรือไม่ โดยยังไม่ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นๆ เช่น การตรวจสอบใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น

ตามแบบร่างข้อบัญญัติฯ ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับการตรวจแบบรายการภาษีไว้ แต่ในทางปฏิบัติ ในระบบงานการควบคุมการเสียภาษี เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีจะต้องมีการตรวจแบบรายการภาษีในเบื้องต้นก่อนที่จะรับชำระภาษี

4) การจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี

ตามแบบร่างข้อบัญญัติฯ มิได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี แต่ในทางปฏิบัติ การควบคุมให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างถูกต้องครบถ้วน จำเป็นต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี โดยจะต้องมีการจัดทำแผนที่ภาษี การจัดทำทะเบียนผู้เสียภาษีรายตัวซึ่งจะประกอบด้วยข้อมูลของผู้เสียภาษีแต่ละราย การจัดทำรายงานสรุปการเสียภาษีซึ่งโดยปกติจะจัดทำเป็นรายเดือน และจะมีการเปรียบเทียบกับแผนการจัดเก็บภาษีว่าเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้หรือไม่ และการจัดทำฐานข้อมูลนี้ควรจะต้องจัดทำด้วยระบบคอมพิวเตอร์ด้วย

5) การจัดทำแผนการจัดเก็บและแผนการปฏิบัติการ

แผนการจัดเก็บจะเป็นแผนที่คาดการณ์ว่าในรอบปีภาษีหน้า หน่วยงานจะจัดเก็บภาษีได้จำนวนเท่าใด และแต่ละเดือนจะจัดเก็บภาษีได้เท่าใด ส่วนแผนการปฏิบัติการจะเป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะตรวจปฏิบัติการผู้เสียภาษีรายใดบ้างและจะตรวจในช่วงเวลาใด เช่น ในเดือนมกราคม 2552 จะตรวจปฏิบัติทั่วไปผู้เสียภาษี 2 ราย เป็นต้น

6) การตรวจปฏิบัติการสถานประกอบการ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- การตรวจปฏิบัติการแนะนำ เป็นการเข้าไปตรวจสอบ ณ สถานประกอบการของผู้จดทะเบียนรายใหม่ เพื่อแนะนำและชี้แจงข้อปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและคำสั่งเพื่อให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติให้ถูกต้อง

- การตรวจปฏิบัติการทั่วไป เป็นการเข้าไปตรวจสอบ ณ สถานประกอบการของผู้เสียภาษีตามความจำเป็นและสมควร เมื่อผู้ประกอบการมีแนวโน้มชำระภาษีผิดปกติ ชำระภาษีไม่สม่ำเสมอ มีพฤติกรรมที่หลบหนีภาษีหรือเป็นการตรวจปฏิบัติการตามแผนตรวจประจำปีหรือตามนโยบายของผู้บริหาร

7) การตรวจสอบภาษี

เป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันและป้องปรามการหลบหนีภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เสียภาษี การออกหนังสือเชิญเกี่ยวกับภาษี การตรวจรับบัญชีเอกสาร การไต่สวน การตรวจปฏิบัติการ การรายงานผลและการเชิญผู้เสียภาษีมารับทราบผลการตรวจสอบภาษี และหากพบว่ามีภาษีเสียภาษีไม่ถูกต้อง จะมีการออกหนังสือแจ้งการประเมินภาษี

8) การสำรวจพื้นที่เพื่อนำผู้เสียภาษียายใหม่เข้าสู่ระบบ

การสำรวจพื้นที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อนำผู้เสียภาษียายใหม่เข้าสู่ระบบคือการให้เจ้าหน้าที่ไปสำรวจพื้นที่ที่คาดว่าจะมีผู้ประกอบการรายใหม่ที่ยังไม่ได้จดทะเบียนสถานการค้าเพื่อที่จะนำผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้าสู่ระบบการควบคุมทางกฎหมายต่อไป การสำรวจพื้นที่จะทำให้การจัดเก็บภาษีมีความเป็นธรรมเพราะผู้เสียภาษีทุกรายอยู่ในระบบ

9) การจัดทำคู่มือมาตรฐานและแบบการปฏิบัติงาน

คณะผู้วิจัยและพัฒนาได้จัดทำแบบการปฏิบัติงานเพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมเพื่อจัดทำคู่มือมาตรฐานและแผนการปฏิบัติงานแล้ว

3.1.2 ระบบงานบริการเพื่อสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะจัดเก็บภาษีนํ้ามันเอง อาจเสนอบริการใหม่ๆ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เสียภาษีได้ ซึ่งอาจแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น สำหรับงานบริการต่อไปนี้ คณะผู้วิจัยและพัฒนาได้นำมาจากแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ซึ่งได้ดำเนินการประสบความสำเร็จจนทำให้ผู้ประกอบการมีความสมัครใจในการเสียภาษี

1) การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรู้ เข้าใจบทบาทและผลงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และให้คำแนะนำและแจ้งข่าวสารแก่ผู้เสียภาษีด้วยสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ เคเบิลทีวี แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต แผ่นป้าย และการประชาสัมพันธ์โดยเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

2) การอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี ประกอบด้วย

- การให้บริการด้วยความสะดวก รวดเร็ว แบบ one stop service
- การให้บริการรับชำระภาษีนอกสถานที่ทำการ
- การให้บริการยื่นแบบภาษีทางอินเทอร์เน็ต
- การแจ้งเตือนทางโทรศัพท์ เมื่อใกล้ถึงกำหนดชำระภาษี
- การให้บริการโดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีไมตรี
- การจัดสถานที่ชำระภาษีที่สะดวกสบายและมีบริการ ต่างๆ

3) การเปิดให้ผู้เสียภาษีสมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดเก็บภาษี หรือการใช้จ่ายงบประมาณ

4) การสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้เสียภาษีและสังคมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การส่ง ส.ค.ส. ปีใหม่

5) การปรับปรุงเว็บไซต์เพื่อบริการประชาชน

6) การวัดความพึงพอใจของประชาชน

3.2 การบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ไม่มีผู้ใดต้องการชำระภาษี ดังนั้นลำพังการบริหารจัดเก็บภาษีโดยการควบคุมและการสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีจึงไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีอย่างครบถ้วน ถูกต้องได้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะจัดเก็บภาษีเอง จึงต้องมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ ซึ่งประกอบด้วย

3.2.1 การประเมินเรียกเก็บภาษี เบี้ยปรับและเงินเพิ่ม

หลังจากที่เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบภาษีเสร็จสิ้นแล้วหรือกรณีการวิเคราะห์แบบชำระภาษีพบว่ามีการที่ต้องประเมินเรียกเก็บเพิ่ม หรือกรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่ยื่นแบบและชำระภาษี หน่วยงานจัดเก็บภาษีจะทำหนังสือแจ้งการประเมินภาษี

ตามแบบร่างข้อบัญญัติฯ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจประเมินเรียกเก็บภาษี เบี้ยปรับ และเงินเพิ่มจากผู้ประกอบการ กรณีที่ผู้ประกอบการไม่ยื่นแบบรายการภาษีพร้อมกับชำระภาษีภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือชำระภาษีไว้ไม่ถูกต้องหรือมีข้อผิดพลาดที่ทำให้จำนวนภาษีที่ต้องเสียขาดไป

3.2.2 การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

หลังจากได้รับคำสั่งทางปกครอง ผู้เสียภาษีอาจขออุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น การอุทธรณ์มีข้อปฏิบัติต่างๆ ตามแบบที่คณะวิจัยและพัฒนาเสนอมา

3.3.3 การดำเนินการเปรียบเทียบคดี

เมื่อผู้กระทำความผิดหนีภาษีและถูกเจ้าหน้าที่จับกุมได้พร้อมหลักฐานและของกลาง ถ้าเป็นคดีที่เปรียบเทียบปรับได้และผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบปรับ เจ้าหน้าที่จะทำการเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมาย แต่หากผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบปรับจะต้องส่งให้เจ้าพนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

4. การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความสนใจจะเพิ่มขีดความสามารถในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน เมื่อได้มีการเตรียมการก่อนการจัดเก็บภาษี มีตัวแบบต่างๆ ตามที่คณะวิจัยและพัฒนาได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่พัฒนาขึ้นมา และมีระบบงานการจัดเก็บภาษีแล้ว เท่ากับมีเครื่องมือในการจัดเก็บภาษีพร้อมสรรพ แต่การจะใช้เครื่องมือนั้นได้จะต้องมีบุคลากรที่มีความสามารถในการจัดเก็บภาษี คณะวิจัยและพัฒนาขอเสนอแนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อให้มีความสามารถในการจัดเก็บภาษี ดังนี้

4.1 ในขั้นตอนเตรียมการก่อนการจัดเก็บภาษี องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรขอความร่วมมือจากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่เพื่อส่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายเร่งรัดจัดเก็บภาษี กองคลังของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัด ไปเรียนรู้วิธีการจัดเก็บภาษีน้ำมัน ณ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตั้งอยู่รวมทั้งงานภาคสนาม เช่น การออกตรวจปฏิบัติการ ด้วย

4.2 ในขั้นตอนการดำเนินการจัดเก็บภาษี หากองค์การบริหารส่วนจังหวัดประสบปัญหาในการดำเนินการ อาจสอบถามหรือขอคำปรึกษาเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตั้งอยู่ได้

4.3 สำหรับการให้บริการเพื่อสร้างความสมัครใจในการจัดเก็บภาษี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจพัฒนาบุคลากรจากการไปดูงานที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งได้รับรางวัลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีได้ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดร เป็นต้น

4.4 กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดทำโครงการอบรมเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานจัดเก็บภาษี เช่น กรมสรรพสามิต กรมสรรพากร หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีน้ำมันมาเป็นวิทยากร และในโครงการอบรมดังกล่าวควรจัดให้มีการดูงาน ณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีด้วย